

Nr 11.

Ankom till Riksdagens kansli den 10 mars 1913 kl. 11 f. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 11, i anledning av herr Wedins motion, nr 245, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag till åtgärder i syfte att förebygga vissa missförhållanden vid försäljning av lotter och obligationer.

I en inom Andra kammaren av herr Wedin avgiven motion, nr 245, hemställes, att Riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt utreda, huru och på vad sätt åtgärder, i syfte att förebygga, att icke, som nu sker, genom försäljning av lotter och obligationer på avbetalning och medels andelsförsäljning, uppenbart bedrägeri förekommer, kunna vidtagas samt för Riksdagen framlägga förslag, som utredningen kan föranleda.

Till stöd för detta sitt yrkande har motionären anfört följande:

Motionen.

»Under senare tid har här och var i landet, och särskilt i Stockholm, uppstått en del firmor, vars existensberättigande blir tvivelaktigt, då deras verksamhet är av den karaktären, att den i många fall givit anledning till upprepade klagomål hos polismyndigheterna.

De firmor, som här är fråga om och som alltid uppträda under braskande namn, äro sådana vilka uteslutande handla endast med lotter och obligationer. Handeln sker ej från öppen bod, utan äro firmorna företrädna av agenter, som resa omkring i landsbygden och till oskäligt höga pris — 4 à 5 gånger högre än erhållna varans värde — medelst förespeglingar lätt nog bland en godtrogen och mången gång okunnig befolkning finna en god marknad för geschäftet. Såsom förut nämnts sker försäljningen genom agenter, som äga att vid affärens avslutande

av köparen uppbära en viss procent, varvid resten uppbäres genom månatliga inbetalningar till huvudkontoret, som det heter, och firmorna ha därför åt sig låtit trycka avbetalningskontrakt och kontrollkvitton, som, dels genom det sätt varpå de äro utsmyckade, dels även däri-genom att åtminstone de senare se ut såsom eller kunna tagas för lott-sedlar.

Ett om oblyghet vittnande sätt att gå tillväga vid lottförsäljnin-gen, utan att firmorna därför i sin verksamhet överträda gällande straff- eller näringslagstiftning, men det till trots ändock öppet bedriva det grövsta bedrägeri, lämnar följande ur ett s. k. kontrollkvittos innehåll gjort utdrag ett stående bevis. Innehållet är som följer:

»Undertecknad tillförsäkrar innehavaren härav, att mot erläggande av trettio (30) kronor erhålla ett kontrakt till de av Stockholms stad garanterade Original-Obligationer, gällande till alla under speltiden på-gående dragningar till den 1 december 1914. Varje Original-Obligation måste ovillkorligen utlottas med minst 20 kronor och en Original-lott-sedel till de av Kungl. Maj:t sanktionerade Handtverks-industri- eller Konstlotterier, varå tusentals vinster utlottas.

Inbetalningarna ske på följande sätt:

1) Vid emottagandet av denna förbindelse erläggas högst tio (10) kronor. Endast detta belopp äger vårt ombud rätt att uppbära.

2) De återstående inbetalningarna verkställas med fem (5) kronor i månaden medelst postförskott. Dessa måste utlösas vid det post-kontor, varifrån avis erhålles. Utlösas icke dessa våra postförskott, förfalla alla anspråk på denna förbindelse och äro i så fall de redan gjorda inbetalningarna förlorade.

Denna förbindelse äger ombudet icke rätt att ändra, ej heller återtaga utskrivet lottsedelskvitto.

Firman förbehåller sig gottgörelse för porton vid sista inbetal-ningen. Då ovannämnda belopp är tillfullo inbetalt, skall denna för-bindelse i rekommenderat brev insändas till kontoret för erhållande av lottsedlar i enlighet med innehållet häri.

Är förbindelsen ej avsänd eller avlämnad å kontoret senast tre månader efter sista inbetalningen vare all rätt förverkad.»

De i detta utdrag omnämnda av Kungl. Maj:t sanktionerade hant-verks-, industri- eller konstlotterier, vars lotter utbjudas av firman och vilkas original köparen äger att först efter att ha inbetalt 30 kronor utfå, äro mindre, tillåtna lotterier, där varje lott brukar kosta en eller två kronor. Enligt upplysning, inhämtad från ett obligationskontor i Stockholm säljas obligationer av år 1893 för 8 kronor. Som synes får

lottköparen för ett värde av 9 à 10 kronor betala 30, vilket icke kan betecknas annorledes än som hänsynslöst bedrägeri, men det dock i sådan form att gällande strafflagbestämmelser icke möjliggöra att vid rättsligt beivrande komma dylika affärer till livs.

Detta försåtliga sätt, som nu i stor utsträckning florerar ute på landsbygden, och vilket av påflugna och stortaliga agenter användes i alla möjliga former för att lura spellystna och godtrogna människor, bör, synes det mig, ovillkorligen stävjas.»

*Utskottets
yttrande.*

I likhet med motionären har utskottet den uppfattningen, att bedrägerier av allehanda slag förekomma vid försäljning av lotter och obligationer. Sådant bedrägeri, som sker uppenbart, bör dock kunna beivras medelst tillämpning av strafflagens nu förefintliga stadganden om bedrägeri eller annan oredlighet. Bedrägeriet uppträder emellertid icke sällan på sådant sätt, att det blir synnerligen svåråtkomligt. Att speciellt vid försäljning av obligationer dylikt bedrägeri kan under skenbart lojala former vinna utbredning, torde bero bland annat därpå, att det för dem, som mindre reflekterat över dessa ämnen, ju måste framstå som något tämligen oförklarligt, att — för att taga det av motionären omnämnda exemplet — en obligation, som förr eller senare utlottas med minst 20 kronor, skulle kunna inköpas för ett pris, väsentligen understigande detta belopp. Sammanställes härmed, att försäljningen av lotter och obligationer ofta sker genom avbetalning med ganska invecklade bestämmelser, som ytterligare torde kunna öka möjligheterna för oredligt förfarande, så synes det utskottet, som om motionären härmed påvisat missförhållanden av ganska allvarlig beskaffenhet.

Då emellertid lotterifrågan i dess helhet för närvarande är under utredning, och, enligt vad utskottet inhämtat, även det spörsmål, som omhandlas i motionen, kommer att inbegripas i sagda utredning, får utskottet alltså hemställa,

att herr Wedins förevarande motion icke måtte till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 mars 1913.

På utskottets vägnar:

OSKAR LUNDGREN.